

TÜRKİYE JEOLojİ KURUMU

32. BİLİMSEL ve TEKNİK KURULTAYI

20 - 24 Şubat 1978

BİLDİRİ ÖZETLERİ

TÜRKİYE JEOLOJİ KURUMU

32. BİLİMSEL ve TEKNİK KURULTAYI

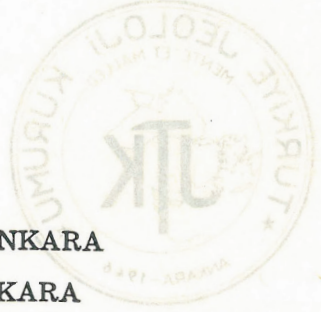
20 - 24 Şubat 1978

BİLDİRİ ÖZETLERİ

32. BİLİMSEL VE TEKNİK KURULTAYI
TÜRKİYE JEOLOJİ KURUMU

30 - 31 Şubat 1978

Kurum adresi : Bayındır Sokak 7/1 ANKARA
Yazışma adresi : PK. 464 Kızılay - ANKARA
Kurum telefonu : 17 79 10

TÜRKİYE JEOLojİ KURUMU

YÖNETİM KURULU

Başkan	:	Tahir ÖNGÜR
İkinci Başkan	:	Vedat OYGÜR
Genel Yazman	:	Hıdır ÇAĞLAYAN
Sayman	:	Ertem TUNCALI
Kitaplık Yönetmeni	:	Ussal Z. ÇAPAN
Yayın Yazmanı	:	Erhan KÖKÜÖZ
Sosyal İlişkiler Üyesi	:	Çetin KARAAĞAÇ

BİLİMSEL VE TEKNİK KURUL

İlker BATUM
Ahmet ÇAĞATAY
Ergun GÖKTEN
Ertuğrul ÖZBEK
Muhittin ŞENALP
Ali UYGUN
Evren YAZGAN

BOLKARDAĞ BÖLGESİNİN JEOLOJİK YAPISI

BİLDİRİ ÖZETLERİ

İzmir'in doğu tarafında bulunan Bolkar dağları, Türkiye'nin en büyük kiremit yataklarıdır. Bu dağların ve çevresindeki diğer bölgelerin jeolojik yapısı hakkında yapılan araştırmaların sonuçları aşağıda özetlenmiştir.

İzmir'in doğu tarafında bulunan Bolkar dağları, Türkiye'nin en büyük kiremit yataklarıdır.

İzmir'in doğu tarafında bulunan Bolkar dağları, Türkiye'nin en büyük kiremit yataklarıdır. Bu dağların ve çevresindeki diğer bölgelerin jeolojik yapısı hakkında yapılan araştırmaların sonuçları aşağıda özetlenmiştir. İzmir'in doğu tarafında bulunan Bolkar dağları, Türkiye'nin en büyük kiremit yataklarıdır. Bu dağların ve çevresindeki diğer bölgelerin jeolojik yapısı hakkında yapılan araştırmaların sonuçları aşağıda özetlenmiştir.

İzmir'in doğu tarafında bulunan Bolkar dağları, Türkiye'nin en büyük kiremit yataklarıdır. Bu dağların ve çevresindeki diğer bölgelerin jeolojik yapısı hakkında yapılan araştırmaların sonuçları aşağıda özetlenmiştir.

BOLKARDAĞ BÖLGESİNİN JEOLOJİK EVRİMİ

FARUK ÇALAPKULU

E.Ü. Mühendislik Bilimleri Fak. Yer Bilimleri Bölümü Bornova, İzmir

İncelenen bölge, Toros kuşağı içinde ve iç masifle sınırında yer alan, Bolkaradağları ve kuzeyindeki Ulukışla havzasını içine alır. Bu tebliğ kapsamında bölgedeki çalışmalarımız yanısıra inceleme bölgesi çevresindeki araştırmalar da değerlendirilmiştir.

Güneyden kuzeye doğru nitelikleri farklı dört birim saptanır:

İnceleme bölgesinin en yaşlı birimlerini fuzulün'li permian kalkerleri temsil eder. Bu kayalar, marjinal deniz oluşumları olup (Argiriadis, İ., 1975) Triyas yaşlı kumtaşı ve daha sonra 1500 m. kalınlığa ulaşan Bolkaradağ kalkerine uyumlu geçiş gösterir. Triyas sonuna ait formlarda izlenen bitki kırıntılı kayalar, deniz tabanının bu devirde yükseldiğini belki de yer yer su üstüne çıktığını kanıtlar. Triyas sonundan üst Kretase'ye kadar süren devrede stratigrafik bir boşluk izlenir. İnceleme sahamız güneyinde bu devre ait kayaların bulunuşu (Özgül N., 1976) Trias'tan sonra bölgenin evriminin diğer birliklerden farklı olduğunu ortaya koyar.

Bölgenin evriminde en sağlam verileri Alihoca ofiyolitik biriminin Kampaniyen sonrası üst Mestrihtiyen öncesi bindirme ile yerine konulmasını izle-

yen evrelerde görürüz. Bolkardağ birim ve ofiyolitik birim kayaçlarında, Kampaniyen'den sonra alt Lütesiyen'den önce oluşan yeşil şist ve glokofanlı yeşil şist fasiyesinde metamorfizma izlenir. Ofiyolitik birimin yerine konumundan sonra inceleme bölgesi su üstüne çıkmış ve karasal koşulların etkisine girmiştir.

Üst Mestrihtiyen denizinin Bolkardağların kuzeyini kaplaması ile bölgenin bir kısmı tekrar deniz altında kalır. Bu devirde altta çakıltaşları ile başlayan üste doğru rudist'li kireçtaşları ve marnlı kireçtaşlarına geçen formasyonlar oluşur. Alt Paleosen'de deniz kuzeye doğru çekilmiş, Horoz granodioriti Bolkardağlarında yerine konulmuştur. Buna karşılık orta paleosen'de Ulukışla havzasında flişle ara katkılı kalko-alkalen sonra alkalen denizel volkanizma geliştirmiştir. Fliş içinde Triyas ve üst Kretase yaşlı olistolitler, bölgenin bu devirde çok duraysız olduğunu vurgular. Volkanik işlev İllerdiyen'de biter. Bu devrede 60° - 120° kırık sisteminin geliştiği görülür. Bolkardağ ve Ulukışla havzası Ba-Pb-Zn-Ag-Au maden yatakları, olasılıkla bu aşamada yerine konulmuştur. İllerdiyen'de Ulukışla havzasından güneye doğru ilerleyen deniz alt Lütesiyen'de Bolkardağların büyük bir kısmını kaplar. Bölge duraysız olup fliş oluşumları Eosen süresince devam eder. Üst Eosende, bölgede izlenen sıkışma ile bir taraftan Bolkardağ kırılma ve kıvrılma etkisi ile yükselirken Bolkardağ kuzeyindeki sedimanter örtü birimleri kuzeye git-tikçe yumuşayan kıvrımlar oluşturur. Kıvrımlanma tektoniğini kırılma tektoniği izlemiş olup bölgede bir taraftan güneyden kuzeye doğru bindirmeler (Koşan ekayı), diğer taraftan 20° - 90° kırılma sistemine bağlı büyük atımlı faylar (Ecemiş koridoru) oluşmuştur. Bu yapısal evreden sonra Ulukışla havzasına çekilen deniz oligo-miosende acı su niteliği kazanır. Bolkardağ'da kuvvetli bir aşınma karstlaşma ve 200 m'ye ulaşan Taraça oluşumlarına karşılık kuzeyde acı su formasyonları oluşur. Bu inceleme bölgesinin daha kuzeyinde ise miosen-kuaterner devirlerinde kalko alkalen volkanizma gelişir.

Bolkardağ bölgesinde izlenen bu jeolojik gelişim içinde, aşağıdaki gözlemler, evrimin levha tektoniği kapsamında ele alınabileceğini vurgular:

- 1 — Kalko alkalen volkanizma
- 2 — Yüksek basınç metamorfizması
- 3 — Melanjların oluşumu
- 4 — Fliş oluşumu
- 5 — Cevherleşme kuşakların zonalitesi.

Bu gözlemlerin ışığı altında tebliğimizin kapsamında bölgenin jeolojik evriminde levha tektoniği olasılığı da tartışılacaktır.

ERMENEK BATISINDA GÖKTEPE, DUMLUGÖZE VE TEPEBAŞI ARASINDA KALAN SAHANIN JEOLojİSİ*

ERDOĞAN DEMİRTAŞLI *M.T.A. Enstitüsü, Ankara*
İBRAHİM GEDİK *M.T.A. Enstitüsü, Ankara*
MEHMET İMİK *M.T.A. Enstitüsü, Ankara*

Çalışma alanındaki kaya birimleri kuzeydoğuda Ermenek Grubu ve Güneybatıda Alanya Grubu olmak üzere iki farklı gruba ayrılmıştır. Ermenek Grubu metamorfik olmayan Mulumu Formasyonu (Üst Devoniyen-Karbonifer), Dumlugöze Formasyonu (Permiyen), Göktepe Formasyonu (Triyas) ve Jura-Kretase yaşlı karbonatlardan oluşur. Ermenek grubu üzerinde diskordan olarak bulunan Eosen flişi içinde ofiyolitik olistolit ve olistostromlar bulunur. En üstte bulunan kömürlü lagüner alt Miyosen ve Denizel Miyosen posttektonik formasyonları oluştururlar.

Ermenek Grubu KB-GD doğrultusunda uzanan bir itki fayı boyunca güneybatıdaki Alanya Grubu üzerine itilmiştir. Alanya Grubu yer yer metamorfik Permiyen yaşlı kireçtaşı ve Triyas yaşlı kırıntılardan oluşur. Alanya Grubu üzerinde diskordan olarak bulunan Üst Paleosen yaşlı kireçtaşı ve Eosen yaşlı fliş itki fayından etkilenmiştir. Fliş içinde ofiyolitik olistolitler yaygındır.

* Bildiri İbrahim Gedik tarafından sunulacaktır.

MUNZURLAR'IN TEMEL JEOLJİ ÖZELLİKLERİ

NECDET ÖZGÜL,	<i>M.T.A. Enstitüsü, Ankara</i>
AYŞE TURŞUCU,	<i>M.T.A. Enstitüsü, Ankara</i>
NEZİH ÖZYARDIMCI ¹	<i>M.T.A. Enstitüsü, Ankara</i>
İMREN BİNGÖL ²	<i>M.T.A. Enstitüsü, Ankara</i>
MUZAFFER ŞENOL ²	<i>M.T.A. Enstitüsü, Ankara</i>
ŞÜKRÜ UYSAL ²	<i>M.T.A. Enstitüsü, Ankara</i>

Bu araştırma Toroslar'ın kuzeybatı uzantısı üzerinde yer alan Munzur Dağları'nın temel jeoloji özelliklerinin incelenmesi ve Toroslar'ın diğer kesimleriyle ilişkisinin kurulması amacını taşır.

MTA Enstitüsü tarafından yürütülen bu projenin saha çalışmalarının önemli bir bölümü 1973 ve 1974 yıllarında yapılmış, verilerin değerlendirilmesi çalışmalarından sonra ortaya çıkan yeni bazı sorunların çözümü için 1977 yılında yapılan kısa süreli bir saha incelemesiyle proje çalışmaları tamamlanmıştır.

Erzincan ilinin güneybatısında yaklaşık 100 km uzunlukta ve 30 km genişlikte bir alan kaplayan Munzurlar KD-GB yönünde dizilmiş, yükseklikleri

(1) N. Özyardımcı, 1973, 1974 yılı saha çalışmalarına katılmış; verilerin değerlendirilmesi ve 1977 yılı saha çalışmalarına katılmamıştır.

(2) İ. Bingöl, M. Şenol ve Ş. Uysal yalnızca 1973 yılı saha çalışmalarının bir bölümüne katılmışlar, daha sonraki saha ve laboratuvar çalışmalarına katılmamışlardır.

Bildiri Necdet Özgül tarafından sunulacaktır.

2000 metrenin üzerinde, yer yer 3000 metreyi aşan çok sayıda dağlardan oluşan bir sıradağ görünümündedir. İnceleme alanında dağlık bölgenin önemli bir kesimini oluşturan Mesozoyik (Triyas, Jura ve Kretase) yaşta kalın neritik karbonat istifi, Munzurlar'ın güneyinde yeralan Paleozoyik ve Mesozoyik yaşta Metamorfitler ve bölgenin kuzey ve güneyinde yaygın olan Ofiyolitli Karışık (Melange) olmak üzere başlıca üç büyük kaya birimi topluluğu yeralmaktadır. Herbiri değişik ortam koşullarını yansıtan bu topluluklar birbirleriyle tektonik dokanaklıdır ve ayrı birer yapısal birlik oluştururlar. Birbirleri üzerinde alloktan örtüler oluşturan bu birlikler arasındaki yatay hareketler, önemli ölçüde Alt Senoniyen'de tamamlanmıştır. Üst Senoniyen kalyaları post-tektonik özellik taşır, transgressif resifal kireçtaşı ve molos türü kırıntılarla temsil edilmiştir; yer yer Paleosen kireçtaşına geçiş gösterir. Eosen ve Miyosen sığ deniz fasiyesli transgressif karbonat ve kırıntılı kalyalarla ve andezit-bazalt bileşimli volkanitlerle temsil edilmiştir.

Bölge Tersiyer'de, özellikle Eosen ve Miyosen'de, düşey ve yanal atımlı blok faylanmalar ve yaygın volkanizmaya neden olan tansiyon hareketlerinin etkisini taşır.

ALADAĞLARDA OFİYOLİT YERLEŞMESİ

OKAN TEKELİ *M.T.A. Enstitüsü, Ankara*

Toroslar'da ofiyolitlerin en yaygın olduğu yerlerden birisi olan Aladağ yöresi, ofiyolitlerin kıta kenarlarına yerleşmesi ile ilgili çeşitli sorunları araştırmaya çok uygun bir yerdir.

Aladağlar'da üçlü bir dizi oluşturan ofiyolitlerin tabanında ofiyolitli melanj, üzerinde metamorfik dilim ve en üstte de peridotit napı yer alır. Aladağlar'da ofiyolitlerin kıta kenarlarına yerleşmesi Maestrihtiyen'de gerçekleşmiştir.

Ofiyolitli melanjin iç yapısına yakından bakıldığında tabanından tavanına kadar homojen yapıda olmayıp, kendi içinde yaygın izlenebilen bir istif özellikleri taşıdığı görülür. En altta düzgün taban istifi, üzerinde olistostrom ve en üstte kaotik bölüm olarak ayırdedilebilen ofiyolitli melanjin iç yapısında en yaygın bölümler düzgün taban istifi ile tavadaki kaotik bölümdür. Karbonat platformu özelliğindeki kıta kenarı çökelleri ile üzerinde yer alan ofiyolitli melanjin düzgün taban istifi çökeltme dokanaktır. Bu dokanak çoğunlukla kesin bazen de tedrici geçişlidir.

Metamorfik dilime ait kayalar bazalt, radiolarit, silisli tortul, detritik ve silisli karbonat kökenlidir. Bu istifler, yeşilşist ve amfibolit fasiyesi olmak üzere birbirinden farklı fasiyeslerde metamorfize olmuşlardır. Metamorfik dilim melanjin üzerinde tektonik bir dokanakla yer alır.

Peridotit napı, ofiyolit dizisinin en üst bölümünü oluşturur. Peridotit napı metamorfik dilim, ofiyolitli melanj veya doğrudan kıta kenarı çökelleri üzerinde yer alır. Tabanında her yerde tektonik breşlere veya 20-30 m. kalınlığında serpantin şiste dönüşmüş seviyelere rastlanır.

Aladağlar'da ofiyolitler başlangıçta kıta kenarı üzerinde gelişmiş bir çökeltme ortamına graviteyle bağlı farklı kütle hareketleri mekanizmasıyla yerleşmiştir. Melanjin en üst bölümünden itibaren tektonik etkinliğin güç kazandığı ve özellikle metamorfik dilimin ve peridotit napının kıta kenarlarına tektonik taşınmayla yerleştiği savunulmaktadır.

ZINDAN SERİSİ; JÜRASİK RADIOLARİTLİ VE KALIN KRETASE BREŞLER İLE ANTALYA ALT NAPLARININ EN KUZEY ÖRNEĞİDİR

JEAN FRANÇOIS DUMONT

M.T.A. Enstitüsü, Ankara

ŞÜKRÜ UYSAL

M.T.A. Enstitüsü, Ankara

M. GUTNIC

M.T.A. Enstitüsü, Ankara

Zindan serisi, Eğridir GD'da, Anamas dağlarının batı kenarı ile Yılanlı Ova arasında yer alır.

Seri, Anamas kireçtaşından önemli yarılımla ayrılmış olup batıda Yılanlı ovasında Antalya naplarının altına dalar.

Zindan serisinde aşağıdan yukarıya doğru şu seviyeler görülmektedir:

— Üst Liyas'ın kalın neritik (tanetaşı) kireçtaşları.

— 50 m kalınlığında, yeşil, radyolaryalı çört.

— Kalın breşik seviyelerin (5-100 m), az kalın pelajiklerle (1-10 m) aralanması. Breşler yalnız neritik gereçten oluşmuş olup bu seviyeler üst Kretaseye kadar sürmektedir.

Zindan serisi, Poisson ve Marcoux tarafından tanımlanan Alt Antalya naplarının yapısına ve stratigrafisine çok benzemektedir. Paleocoğrafya bakımından seri kıta yamacı karakterindedir.

Bildiri Şükrü Uysal tarafından sunulacaktır.